

PARAMEDİKAL

En son keşiflere dair (II)

Otto Otzen (İstanbul)

« İlim daimî bir hareket halindedir ». Bu başlıkla yazdığım bir makalede başlıcası 1939 yılına ait olan birçok yeni müstahzarlardan bahsetmiştim. Harp ve her sahada zorluklar yılı olan 1940 senesi de geçti. Fakat «Bayer» laboratuvarlarının ilmî mesaisi bu yüzden dürmamış, bilâkis birçok mühim tetkikler başarmıştır. Bu yazıda «Bayer» fabrikalarının 1940 senesi zarfında tababet âlemine verdiği yeni silâhlardan bahsedecek ve henüz Türkiyeye getirilemeyen müstahzarları da zikredeceğiz.

Geçen makalemizde, Neo-Uliron'un keşfedilmesile belsoğukluğu şimioterapisinde nasıl yeni bir ilerleme elde edildiğini yazmıştık. Uliron sayesinde ilk defa belsoğukluğu şimioterapisi için mühim rol oynayan «darbe tedavisi» prensibi kabul edilmişti. Neo-Uliron'un tesir itibarile üstünlüğü, kısmen, bu müstahzarların daha iyi imtisasa elverişli olmasından ileri gelmektedir ki, tedavinin daha ilk gününde kan serumunda 11 mgr. % gibi nisbeten yüksek derecede bulunmasından anlaşılır. Neo-Uliron'un daha çabuk ve mükemmel itrahi sayesinde teraküm etmesi ve buna bağlı olarak tâli tezahürlerin husule gelmesi tehlikesi mevcut değildir. Bu müstahzar, gerek tahammül ve tesiri ve gerekse kullanılmasının iktisadi olması bakımından aranan vasıfları haiz bulunmaktadır.

«Diseptal A», «Diseptal B» ve «Diseptal C» müstahzarları iki buçuk sene müddetle esaslı klinik tetkiklere tâbi tutulmuştur. Bu tetkikler son sene zarfında tamamlanmıştır. Bu tetkikler neticesinde «Diseptal B» nin en fazla müessir «4 günlük tedaviden sonra 80% şifa, 2. ci darbeden sonra 96 %») ve en az zehirli olduğu meydana çıkmıştır. «Diseptal B» ye Neo-Uliron ismi verilmiştir. Tedavinin kısa sürmesi ve bu itibarla kullanılacak mikdarın azlığı gibi sebepler, belsoğukluğu tedavisini basitleştirmiş ve ucuzlatmıştır.

Vitamin tetkikleri sahasında Prof. v. Szent-Györgyi ve çalışma arkadaşları limondan kristalize bir fraction bulabilmişlerdir, bilhassa şarî eviyenin hulûl edilebilmek kabiliyeti üzerine müessir olduğu için bu maddeye hulûl (permeabilité) vitamini ismini vermişlerdir. Citrin «Bayer» namı altında ticarete çıkarılan bu müstahzar, vitamin C tedavisini tamamlayan kıymetli bir maddedir. Başlıca kullanıldığı saha, viai purpura şekli altında toplanan hastalıklar ve tek başına vitamin C tedavisine cevap vermeyen hemorajik diatezler gibi hastalıklardır. Citrin, aynı zamanda thrombopenique purpurada, nezfi böbrek iltihabında, muhafî gışada iltihap ve yaralardan ileri gelen üroloji kanamalarında ve

akciğer kanamalarında da muvaffakiyetle tatbik edilir. Bundan başka Eppinger'in tarif ettiği sereuse iltihaplardan eksüdatif plörezide, peritonit, empiyem ve endokardit vakalarında, nezfi, eksüdalı ve misli tezahürlere karşı Citrin «Bayer»'in güzel tesirleri vardır.

Pellagra'ya karşı Nikotinsaeureamid bulunmuştur ki, bir vitamin vazifesi görür ve henüz kısmen meçhul olan B vitamini gurupuna dahildir. Yaşayan hüceyrelerdeki tahammuz ve irca hâdiselerinde desydrase-hidrogen nakleden ferment-büyük bir rol oynar. Nikotinsaeureamid, bu muhammirin parçalanmasından husule gelir. Uzviyetin bu madde sentezine muktedir olamaması, gıdalarla verilme suretile dashydrase teşkil edebilmesi için, insanı pellagraya karşı koruyan bu maddenin Nikotinsaeureamide «Bayer» namı altında tedavi sahasına arz edilmiş olmasının ehemmiyeti aşikârdır. Bu yeni müstahzar yalnız primer pellagraya karşı değil, *tâli pellagra* ve prepellagröz baş dönmesi, baş, adale ve mafsal ağrıları, bitkinlik, ciltte yanma ve depresyon hallerine karşı da kullanılır. Karaciğer hastalıkları ve alkolizmden ileri gelen *cilt hastalıklarında*, hydroa est valis, her nevi *ziyadan müteessir olma*, fazla hassasiyetten mütevellit cilt tezahürleri ve porphyrinurie vakalarında da Nikotinsaeureamide «Bayer» ile bir tecrübe tavsiye edilir.

Östrogen müessir maddelerinin sentetik olarak, Cyren adıyla keşfinden, geçen makalemizde bahsetmiştik. Bir senelik klinik tetkik ve tecrübeleri, Cyren B (diéthylidioxystilben-Dipropionat)'nin tatbikte daha üstün olduğunu teyit etmiştir. Bu suretle A ve C şekillerinden vazgeçmek mümkün olabilmiştir. Zerk şeklinden başka, ağızdan kullanılmak üzere hazırlanan Cyren B tabletleri fevkalâde imtisas kabiliyeti göstermekte ve zerk için kullanılan miktar kadar ağızdan verilmekle, zerklerin temin ettiği tesirin aynı elde edilebilmektedir. Halbuki follikül hormonu ile aynı tesiri alabilmek için, zerk için kullanılan miktarın on misli fazlasını ağızdan vermek zarureti vardır. Cyren B tabletlerine tahammül dahi fevkalâdedir. Bütün neşriyatta da görüleceği gibi, Cyren B taleletleri, daha pahalı olan follikül hormonile tedavinin yerine mükemmel surette kaim olmuş ve tedaviyi de ucuzlatmıştır. Merhem tedavisinde kullanmak üzere ayrıca, diethylidioxystilben'i muhtevi «Cyren merhemi» de vardır.

Oxyuriasis, bilhassa çocuklarda çok görülen bir intandır. Bu müziç parazitlerin imhası çocuk tababetini çok uğraştırdığı için, bu hususta bir şimio-terapi maddesine çok ihtiyaç vardı. Hoechst «Bayer» laboratuvarlarında resorcin'den, sarı, biraz zeytî ve hafif demir kokulu berrak bir mayı olan diéthylcarbamate de l'ether resorcine monobutylique terkibi elde edilerek, Lubisan adı verilmiştir.

İyi bir oxyur ilâcının üç şartı haiz olması lâzımdır: emin tesir, yani barsaklardaki küçük ve büyük kurtları gidermek, vücut için zararsız olmak ve kullanılışı basit olmak. Şimdiye kadar bu sahada elde edilmiş bulunan muvaffakiyetlerin birçok eksikleri vardı. Kurtları düşürmek için malûm olan maddelerin bir çoğunun devai genişliği mahdut olduğundan, bilhassa çocuklarda tali

tesirlerin önüne bir türlü geçilemiyordu. Diğerlerinin ise parazitler üzerine yaptıkları tesir okadar zayıftı ki, uzun süren kürler veya bir taraftan ağızdan ilâç vermek, diğer taraftan da tenkiye ile beraber kullanmak gibi güçlüklerle katlanıldığı halde dahi, tam muvaffakiyet eldeedilemiyordu. Kullanılan maddelerin başlıca tesiri ince ve kalın barsaklarda şiddetli peristaltizm husule getirmeğe inhisar ediyor, bu suretle parazitler muhatî gışa üzrinde tutunamaz hale gelerek düşüyorlardı. Bu usulün zarurî bir neticesi olarak barsak adaleleri şiddetli bir faaliyete zorlanmış oluyordu ki, bu da ishallerle yol açıyordu. Bu vaziyetin uzun zaman idamesi icap edince, gıdanın imtisası bozuluyor ve zayıflamağa sebebiyet veriyordu.

Lubisan barsaklarda imtisas edilmediği cihetle, hastanın umumî durumu üzerine tesir yapmaz. Barsaklara da tesir etmiyerek, ancak oxynur'ler üzerine spesifik bir tesire malik olduğundan, tatbiki kolay olan bu kür neticesinde, 3 gün zarfında kurtlar bütün barsaklardan tardedilir. Oxyur'lerin biyolojisi icabı, sürfelerin haricî ve dahili reinfection yapmalarının önüne geçmek için, takriben 4 hafta sonra Lubisan kürünün bir defa daha tekrarı faydalıdır. Lubisan, perl şeklinde ve küçük çocuklar için ise ufak haplar halinde imâl edilmektedir.

Karaciğer, akciğer, dimağ ve adaleler gibi muhtelif uzuvlarda *kanın pıhtılaşma kabiliyetini* yükseltici bazı maddelerin bulunduğu malûmdur. Fakat kanama müddetini kısaltmağa yarayan maddeleri daha zenginleştirmeğe ve şamil bir hale getirmeğe elverişli bir usulün ve buna elverişli test'in şimdiki kadar mevcut olmamasından dolayı, tesiri sabit bir ilâç bulunamamıştı. Bazı kanamalar tedavi bakımından büyük zorluklar verirler. Bu sahada cerrahî müdahaleyi icap ettirecek kadar ağır olmıyan veya teşrihî hususiyetlerinden dolayı cerrahî olarak çok güç mücadele edilebilen, parankimâî karakterlerli kanamalar ilk safta zikredilebilir. Bu sebepten, hâd tehlikeye karşı koyabilecek ve aynı zamanda vaki olarak tesir edebilecek emin bir kan durdurucu ilâcın tedavi sahasında büyük ehemmiyeti vardır.

Yeni bir standardizasyon usulünün bulunması sayesinde nuhai şevkiden, hususî müessir maddelerin tecridi mümkün oldu. Böyle bir kan durdurucu ilâç, steril ve albümini giderilmiş bir mahlûl halinde hazırlanmış ve ismine Manetol denilmiştir. Manetol, vücudün herhangi bir yerine zerkedilince, kanama müddetini bariz bir şekilde kısaltır. Kan durdurmada kısmî bir faktör olan kan pıhtılaşması hususunda Manetol'ün tesiri in vivo olup, in vitro bir tesiri yoktur. Bundan dolayı bu müstahzarın, tesiri sadece kanı pıhtılaştırmağa inhisar eden diğer birçok kan durdurucu ilâçlarla mukayesesi kabil değildir. Klinik tecrübelerle de sabit olduğu gibi bu tesir, lokal tatbik (tampon v. s.) suretile de muvaffakiyetli netice vermiştir.

« Behringwerke », sero - bakterioloji sahasında müessir bir *dizanteri aşısı* hazırlamağa muvaffak olmuştur. Hastalık âmillerinin çokluğundan dolayı polyvalent olan ve « Aldytox » denilen bu aşı, Shiga, Flexner, Schmitz, Y ve

E bakterilerinin lysat'larını ve tasfiye edilmiş ve Formol vasıtasile zehirleri tamamen giderilmiş Shiga - Kruse - Toxin'lerini ihtiva eder. Depo tesiri elde etmek için bu aşındaki müessir antigenler, aluminiumhydroxyd'e absorbe ettirilmiştir.

Yumuşak şankr tedavisi için Unna - Ducrey basillerinin muhtelif nevileri kullanılmak suretile « Ulcatren » isminde spesifik, non spesifik bir Yatren aşısı yapılmıştır. Bu aşı gittikçe artan mikdarlarda veride zerkedilmek suretile tatbik edilir.

Bakteriologi sahasında evelce mevcut olanlara ilâve olarak, iki müstahzar daha yapılmıştır ki, bunlardan birisi basilli dizanteriye karşı « Dysanterie - Polyfagin » isminde bakteriophage bir müstahzar ; diğeri de tifo ve paratifoya karşı « Typhus - Paratyphus - Polyfagin » dir.

Senelerce devam eden tetkikler neticesinde *iltihaplı adnex hastalıklarının* spesifik ve non spesifik tedavisi için polyvalent bir antigen kompleksi izhar edilebilmiştir. Adnex hastalıkları tedavisinin güç bir mesele olması, hastalık mihrakına harici tedavi tedbirleriyle varılabilmesi imkânsızlığı yüzündendir.

Tecrübeler göstermiştir ki, spesifik iltihaplar sayısı bir mntakada oturanlara göre ehemmiyetli değişiklikler arzeder. Köylerde oturanlarda adnex hastalıklarının 30 % u non spesifik, 20 % si spesifik tüberküloz ve 50 % si spesifik belsoğukluğu olduğu halde, büyük şehirlerde ve limanlarda oturanlarda belsoğukluktan ileri gelen intanların nisbeti 90 % a kadar yükselir. « Behringwerke » tarafından *Euf lamin* adile hazırlanmış olan bu antigen kompleksinin iyiliği, aynı zamanda hafif bir tahriş tedavisiyle beraber, muafiyet tedavisi yapılabilmektedir. Euf lamin streptokok, stafilokok, koli ve Neisser basillerinden elde edilen antigenlerden tereküp eder. Bu itibarla müstahzar polyvalent tesir edebilen bir antigen kompleksi teşkil eder ve non spesifik - spesifik tesirinden dolayı adneksitlerin ve endometritlerin tedavisi için bilhassa elverişlidir.

PRELOBAN

ampulleri

Tenasül guddeleri, husye ve yumurtalık
kifayesizliğinde kullanılır.